

Лекція 10. Спостереження в політичних науках, його специфіка. Івент-аналіз

1. Метод спостереження.
2. Види спостереження. Етапи проведення спостереження
3. Переваги та недоліки методу спостереження
4. Івент-аналіз та сфери його застосування методу
5. Методика проведення івент-аналізу

- **Спостереження.**
Дослідження політики може включати спостереження за
- Політичною діяльністю політичних діячів в країні, за її межами
- Їх взаємодією з іншими політичними діячами, партією, електоратом
- динаміку політичних візитів

- **Види спостереження**
- В практиці проведення спостережень їх можна *класифікувати* за різними критеріями, як-от:
 - За критерієм **формалізованості** спостереження може бути **стандартизованим** (таким, що передбачає детально розписану процедуру і відповідно розроблені бланки спостереження) і **нестандартизованим** (таким, де дослідник послуговується лише принциповим планом спостереження);
 - За критерієм **умов організації – лабораторним** (коли умови спостереження наближені до реальних, найчастіше штучно створені) та **польовим** (спостереження проводиться в реальних умовах функціонування особи, групи, явища, процесу тощо);
 - За критерієм **позиції дослідника – включене** (дослідник впливає на процес спостереження своєю присутністю) та **невключене** (дослідник не втручається в процес спостереження);
 - За критерієм **систематичності – систематичне і несистематичне.**
 - Особливої уваги заслуговує *включене спостереження*, яке саме по собі ділиться на кілька видів, залежно від того, яку саме позицію **займає в ньому дослідник:**
 - **учасника** (про якого інші учасники процесу спостереження не здогадуються або ж здогадуються),
 - **спостерігача** (з різним ступенем контактів дослідника з об'єктом, за яким ведеться спостереження).

- **Етапи проведення спостереження**

- Програма спостереження передбачає наступні етапи:

- Визначення мети і завдань спостереження..
- Сформулювати завдання спостереження та провідну гіпотезу;
- 2. Вибір виду спостереження, найбільш повно відповідає завданням спостереження.
- 3. Вибір об'єкту і предмету спостереження; конкретні ознаки досліджуваного предмета, спостережувану ситуацію;

- 4. Вибір способу реєстрації спостережуваного об'єкта. Окреслити вимоги до ситуації, що спостерігається;
- Скласти план спостереження
- Визначити одиниці спостереження, тобто окремі акти поведінки, що будуть підлягати аналізу;
- Підготувати дослідницький інструментарій: щоденник спостереження, картки для реєстрації одиниць спостереження, протокол спостереження, технічні засоби фіксації (аудіо, відео), а також алгоритм обробки результатів спостереження;
- 5. Випробувати дослідницький інструментарій та внести відповідні корективи;
- 6. Обробка і інтерпретація отриманої інформації, написання звіту.

- Головною **перевагою** безпосереднього спостереження є те, що воно дозволяє фіксувати події та елементи людської поведінки в момент їх здійснення, в той час як інші методи збору первинних даних ґрунтуються на попередніх чи ретроспективних судженнях індивідів. Іншою важливою перевагою цього методу є те, що дослідник певною мірою не залежить від об'єкта свого дослідження, він може збирати факти незалежно від бажання індивідів чи групи говорити або від їхнього вміння відповідати на питання.
- Можливість безпосередньої фіксації природних ситуацій саме в момент їх здійснення;
- Незалежність від бажання чи небажання респондентів брати участь у дослідженні;
- Оперативність отримання дослідницької інформації;
- Невеликі кошти на проведення цього методу дослідження;
- Відсутність потреби використовувати складний інструментарій дослідження;
- Можливість враховувати поведінку окремих людей та груп у процесі спостереження.

- Водночас спостереження має й низку **недоліків**, серед яких найбільш суттєвими, на нашу думку, є такі:
- Неможливо провести спостереження повторно в тих само умовах і з тими само об'єктами;
- Високий рівень суб'єктивності в інтерпретації отриманих відомостей;
- Наявність інтерпретації діяльності, натомість складність в інтерпретації та описі цілей, мотивів спостережуваних.
- Серед названих недоліків найчастіше виявляє себе суб'єктивність дослідника в процесі реалізації методу спостереження. Так, під час спостереження на інтерпретацію його результатів можуть впливати настрої і стан спостерігача, його власні дослідницькі та соціальні інтереси, його соціальна позиція та ін. Наприклад, спостережена активність дитини в класі одним дослідником може бути інтерпретована як мотивація до лідерства, іншим – як прагнення маніпулювати іншими учнями.
- Ще одним з недоліків спостереження як методу дослідження вважають т.зв. «тенденцію чекання». Сутність цього недоліку полягає в прихильності дослідника виключно до визначеної ним гіпотези; в такому разі він відзначає в описі результатів спостереження лише ті ознаки спостережуваного явища чи об'єкта, що задовольняють цю гіпотезу, і відкидає ті, що їй не відповідають. Крім того, існує також ймовірність необ'єктивності інтерпретації результатів спостереження внаслідок звичайної фізичної чи психологічної втоми спостерігача; в такому разі ним не завжди фіксуються всі обставини та ознаки, особливо другорядні

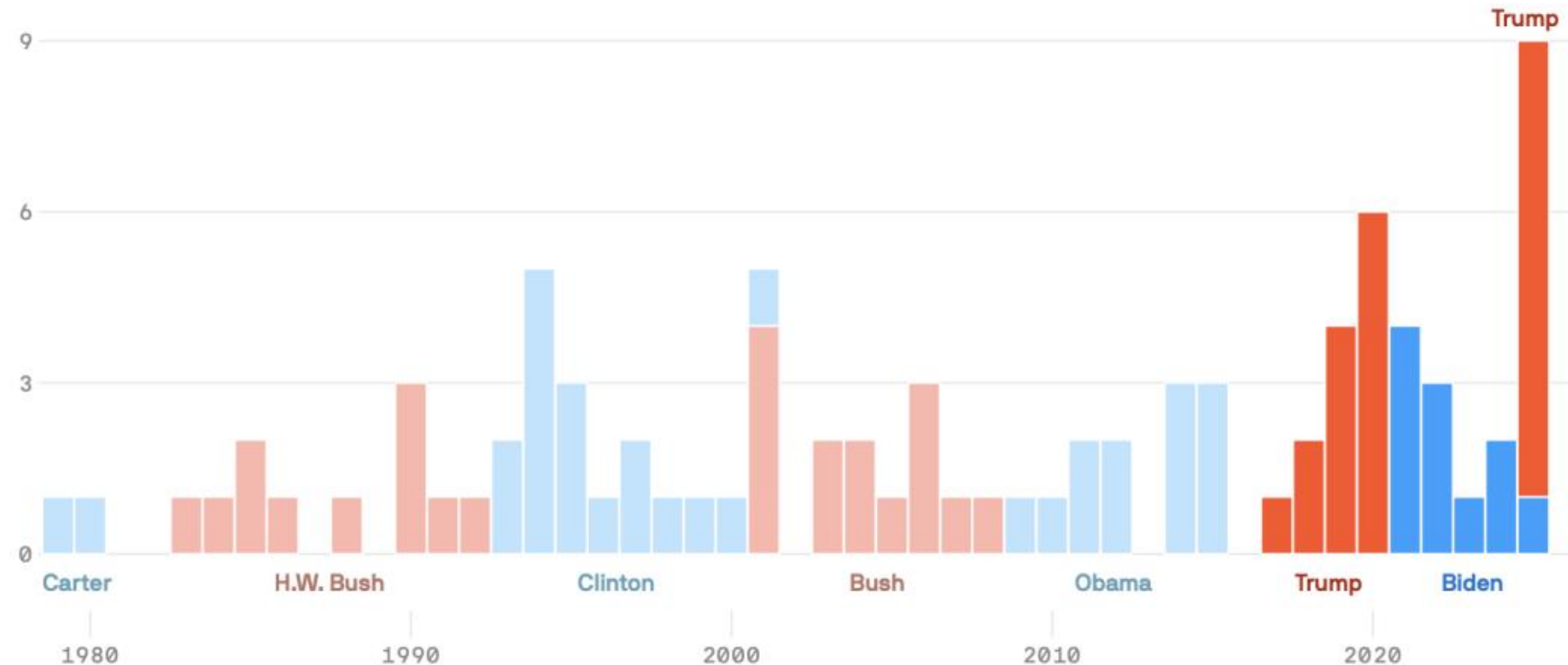
- Іншим дієвим методом є **івент-аналіз**. Це метод аналізу даних, що дозволяє впорядкувати і структурувати складні політичні процеси (прийняття нормативних актів, публічні заяви політиків, конфлікти) у вигляді низки подій.
- При цьому дані систематизуються за такими параметрами, як:
 - суб'єкт-ініціатор; акція (що відбувається);
 - суб'єкт-мішень (стосовно кого);
 - дата;
 - географічна локалізація;
- Ефективність даного методу прямо залежить від банку даних.
- Спочатку методика івент-аналізу була розроблена в 1960-ті роки в США і призначалася для моніторингу расових хвилювань у США. Довгий час дослідження носили секретний характер.
- **У наш час івент-аналіз застосовується при вивченні конфліктних ситуацій, для аналізу процесу міжнародних переговорів, у сфері прогнозування, дозволяючи виявити об'єктивні тенденції політичної ситуації.**

- Методика івент-аналізу містить у собі наступні етапи.
- Перший етап** полягає в складанні банку даних або використанні вже наявних баз даних. Як джерела інформації використовуються офіційні документи, повідомлення, огляди новин, статистична інформація.
- Другий етап** полягає в розчленовуванні інформаційного масиву на окремі одиниці спостереження та сортуванні даних відповідно до цілей дослідження.
- Найпростіший приклад - кодування за принципом: хто здійснює дію (свої, чужі);
- тип дії (вербальні, фізичні);
- ціль (ворожнеча, нейтралітет, співробітництво). Як суб'єктів найчастіше розглядають держави, політичні інститути, організації, політичних лідерів.
- Третім етапом** служить підрахунок результатів заповнення матричного класифікатора.
- Четвертий етап** передбачає аналітичні порівняння отриманих величин, що характеризують події на певному тимчасовому проміжку. Звичайно порівнюють: події в рамках одного проміжку часу, але на різному просторі; події в рамках одного простору, але в різні проміжки часу; події в межах різних просторів на декількох тимчасових етапах.
- П'ятий етап** складається з верифікації отриманих результатів.
- Переваги івент-аналізу полягають у високій об'єктивності, що робить методику однією із найбільш популярних основ для прийняття рішень. Однак ця методика є трудомісткою і потребує високого рівня кваліфікації виконавців.

National emergencies declared

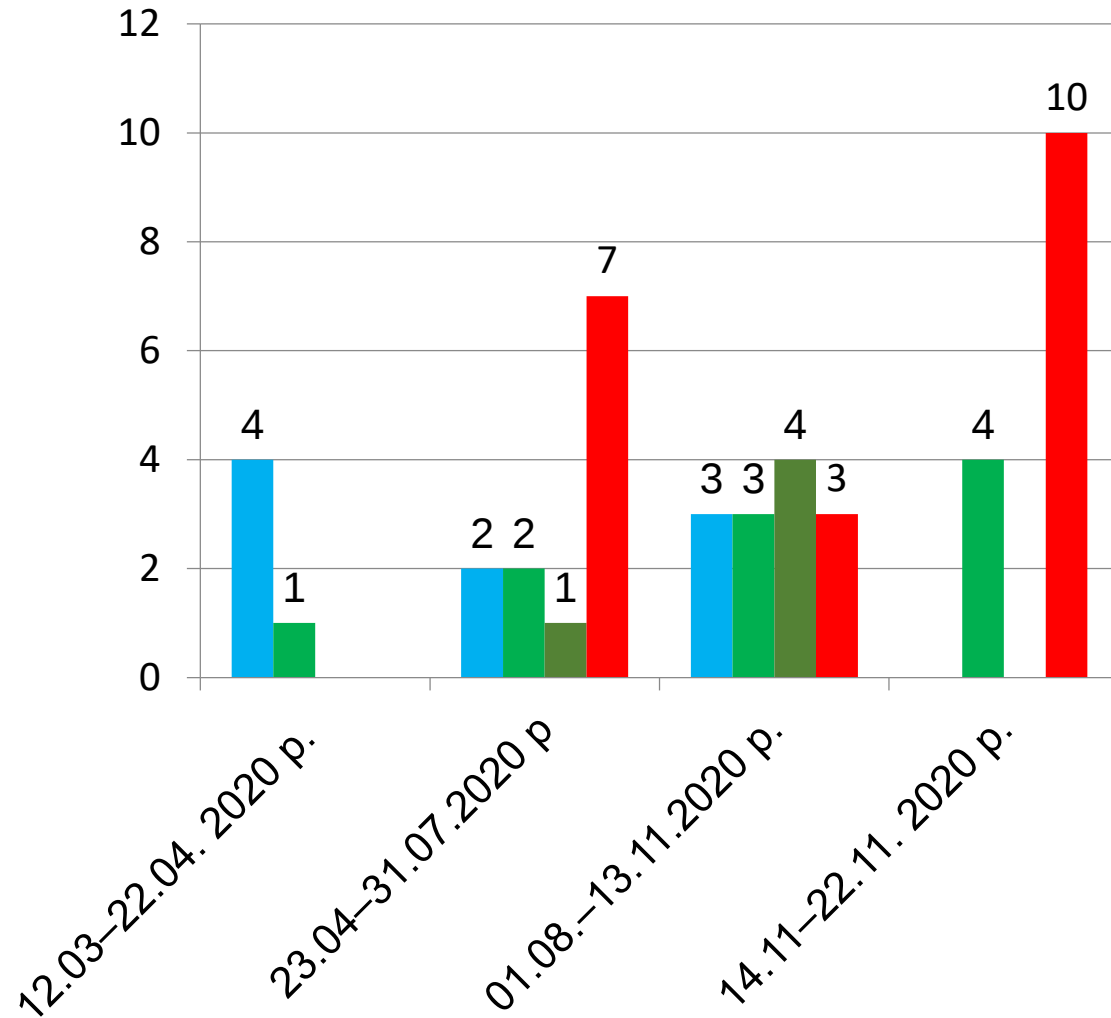
Annually; 1979–2025 (as of April 7, 2025)

Data: [Brennan Center for Justice](#); (as of April 7, 2025)

- За перші 100 днів другої каденції президент США Дональд Трамп оголосив більше надзвичайних ситуацій (8) на національному рівні, ніж будь-який президент у сучасній історії Америки
- Вони дозволяють йому нехтувати Конгресом і керуватися односторонніми указами впродовж перших трьох місяців перебування на посаді.

Форми комунікації місцевої та центральної влади в умовах карантинних обмежень в Україні (2020 р.)

■ звернення міських голів до центральної влади з проханнями, пропозиціями

■ виступи міських голів із заявами в ЗМІ, соцмережах

■ позови міської влади до суду проти дій центральної влади

■ протести мерів проти рішень уряду ("карантинні бунти")

- *Приклад проведення аналізу*
- За результатами івент–аналізу можна зробити наступні висновки: влада Іспанії використовує **вербальні типи акцій, які в основному спрямовані на ведення переговорів з ЕТА**. **Фізичні** типи акцій використовувалися масштабно тільки при **тоталітарному режимі Ф. Франко**, власне, на противагу цьому режиму і виникла терористична організація ЕТА.
- Що стосується Країни Басків, то тут все вербальні і фізичні акції можна умовно поділити на 2 групи: акції, що здійснюються ЕТА, і акції, що здійснюються іншими баскськими організаціями і урядом баскської автономії. Всі фізичні акції з боку басків здійснені організацією ЕТА - в переважній більшості це терористичні атаки. Вербальні акції, що здійснюються ЕТА - в основному спроби вести переговори з урядом Іспанії і чергові заяви про припинення вогню. Що стосується вербальних акцій з боку баскського автономного уряду, то це, в основному переговори з іспанською владою щодо розширення прав автономії в складі Іспанії
- На даний момент ситуація в регіоні відносно стабільна, ЕТА в черговий раз оголосила про припинення збройної боротьби. Однак, уряд Іспанії підкреслює, що Іспанія більше не має наміру вести переговори з терористами, і наполягає на роззброєння і саморозпуск ЕТА. Також вселяє оптимізм той факт, що переважна більшість басків не підтримує цю терористичну організацію.

Дата	Подія	Види дії
1936 р.	Додання Країні Басків статусу автономки	вербальне
1939 р.	Прихід до влади Ф. Франко. Країна Басків позбавлена автономії. Баскська мова заборонена.	фізичне
1940 – 1950 рр.	Арешти, репресії баскських активістів, політичних діячів.	фізичне
1959 р.	Створення організації ЕТА	вербальне
1962 р.	З'їзд баскських лівих націоналістів. Основною метою організації ЕТА було проголошено створення незалежної держави басків – Еускаді.	вербальне
1960 р.	члени ЕТА приступають до практики замахів на чиновників і жандармів, а також починають здійснювати вибухи поліцейських участків, казарм і залізничних шляхів	фізичне
1962 р.	Здійснений репресії авторитарного франкістського режиму	фізичне
1960-і рр.	Влада Іспанії відмовлялися від офіційних переговорів з ЕТА	вербальне

Дата	Керівництво Іспанії		Країна Басків	
	Тип акцій			
	вербальні	фізичні	вербальні	фізичні
1936 р.	+			
1939 р.		+		
1940 – 1950 рр.		+		
1959 р.			+	
1962 р.			+	
1960 р.				+
1962 р.		+		
1960-і рр.	+			
1973 р.				+
1975 р.			+	
1978 р.			+	+
1970-і рр.	+		+	
січень 1988 р.			+	
січень 1989 р.	+		+	

Дата	Керівництво Іспанії		Країна Басків	
	Тип акцій			
	вербальні	фізичні	вербальні	фізичні
1936 р.	+			
1939 р.		+		
1940 – 1950 рр.		+		
1959 р.			+	
1962 р.			+	
1960 р.				+
1962 р.		+		
1960-і рр.	+			
1973 р.				+
1975 р.			+	
1978 р.			+	+
1970-і рр.	+		+	
січень 1988 р.			+	
січень 1989 р.	+		+	